

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Jnstitvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

20 De sponsionibus, quae fieri solent super dubia Romani Pontificis
electione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

licitum decetate sponsonis facta, nihilominus non tenetur restituere lucrum ex huiusmodi sponsonis acquisitionem, quia reuera periculo iacturæ se exponit, licet opinabiliter credat se nihil perditurum; sicut si Titius contractum celebret iustum, quem tamen ipse putat esse usurarium, peccat quidem, quia agit contra conscientiam, lucrum tamen acquisitionem non tenetur restituere, quoniam est lucrum ex contractu iusto, licet ignorato, partum.

Dubium quintum. Quid sit dicendum, quando alter decertatum certo nouerit rem aut ex scientia, aut experientia, aut diuina reuelatione, & nihilominus alter vult contendere cum ipso, affirmando aliter rem se habere? est enim ratio dubitandi id quod accideret solet, fingamus Titium, qui certo nouerit rem, prius Caium dicere, ne super ea te deceret, quia teuera perdet, eo quod ipse Titius certo eam rem nouerit, & quod Caius ipse fallatur, oppositum asseruendo, an tunc, si Caius hoc pacto monitus vult decertare, Titius, qui certus est de re, possit licite decertare, & lucrum retinere? Respondetur.

Primo, si Caius credat Titium decertando, partem veram asseruere, & non decipi, tunc Titius licite potest decertare, & lucrum retinere, quia scienti, & volenti non fit iniuria; sed Caius in huiusmodi casu scienter vult perdere, & ita nulla sit iniuria.

Secundo quodcumque Caius admonitus facile videre potest, si vult, Titium non decipi in re, de qua decertatur, asseruenda, v. g. si Titius affirmet se hodie mane comedisse, aut literas scripsisse, vel sacrum aut concionem audisse, & nihilominus Caius velit sponsonem factam cum Titio contendere, quod nihil tale fecerit, tunc Titius licite potest decertare & lucrum retinere, quia Caius in eo casu scienter vult perdere, & consequenter donationem quandam accere videtur.

Tertio, quodcumque Caius admonetur à Titio de hoc, quod ipse Titius certo rem quam affirmat, nouerit, & nihilominus Caius vult decertare sponsonem factam, quia putat Titium decipi in eo quod affirmat, Titius potest lucrum retinere, quia tunc etiam Caius scienter vult perdere: sicut si ego in ludo sim longe superior Titio, & Titius à me admonitus, esse me illo peritorem in ludo, & nihilominus Titius mihi fidem non habens vult mecum ludere, possum tunc lucrum in ludo partum retinere, quia Titius scienter vult perdere, & sponte sua vult in errore persistere, quo patet se in ludo victorem casurum.

Dubium sextum. Quid sit dicendum de multis sponsonibus, quæ habent condemnationem illicitam, v. g. si duo in edendo, vel potando decertent sponsonem factam, ego te vincam edendo, vel potando.

Item, si certent de hac re, nimirum, hoc anno Titium occidendum, aut quod Titium occiderit hoc anno alter ex decertantibus? Respondetur huiusmodi sponsones legibus civilibus esse damnatas, quia datur occasio, vel optanda mortis alterius, vel procuranda: vel datur occasio peccandi edendo, vel potando plus, quam par sit. Nihilominus tamen lucrum acquisitionem ex huiusmodi sponsonibus non est ex obligatione restituendum, si aliqui sit partum absque dolo & fraude: quia licet peccatum sit in faciundo contra leges, non tamen est peccatum iniustitiae contra proximum in lueto retinendo, quia leges prohibent peccatum fieri, non tamen constituunt lucrum acceptum restitui debere.

Dubium septimum. Quid, si inter Titium & Caium facta sit sponso, quod Titius currendo, vel saltando vincat Caium, & deinde Caius nolit currere aut saltare, An Caius obligetur soluere, quod est in sponsonis depositum? Respondetur, eum obligari ad soluendum aut ad currendum, nam eo ipso quod per Caium fiat, vt cursum non fiat, censetur impleta conditio; sicut si emissum à piscatore iactum retis, & ei pretium soluissem, & piscator nolit rete iactare, teneatur vel rete mittere, vel mihi redde pretium solutum. Sic etiam Caius, vel tenetur cur-

rete, vel sponsonem soluere, hac conditione intelligitur sponso facta.

De sponsonibus, quæ fieri solent super dubia Romani Pontificis electione.

CAVTV. XX.

DUBIVM primum, An huiusmodi sponsones licite sint, quando Cardinales Sede vacante conclauis ingressi tractant de eligendo Pontifice? Respondetur huiusmodi sponsones ex natura rei non esse illicitas, quia sunt de re, & euentu dubio & incerto; esse tamen prohibitas iure positivo humano, quia prohibetur in Bulla Pij IIII. *De Reformatione Conclauis super electione Romani Pontificis*, quæ incipit: *In eligentis Ecclesiarum Prælati, Anno tertio, eius Pontificatus.*

Dubium secundum. An huiusmodi sponsones solum sint prohibite fieri in vrbe Roma, an verò in vniuersum, etiam extra vrbes? Respondetur in Bulla prædicta non esse prohibitas extra vrbes, quoniam in Bulla dicitur: *contrafacientes subiiciantur arbitrio Gubernatoris, & arbitrio futuri Pontificis puniantur:* ergo huiusmodi prohibitio est contra sponsones, quæ fiunt tantum in vrbe Roma; ista enim solum puniri possunt poena temporali arbitrio Gubernatoris, & futuri Pontificis.

Dubium tertium. An lucrum, quod ex huiusmodi sponsonibus acquiritur, fieri solitum in vrbe, retineri possit tuto in foro conscientie? Respondetur non posse, quantum est ex vi Bullæ Pontificiæ, quia in Bulla aperte dicitur, huiusmodi sponsones esse nullas, & irritas tam in iudicio quam extra iudicium: quantum verò est ex consuetudine, non videtur esse obligatio restituendi huiusmodi lucrum: nam consuetudine videtur esse derogatum Bullæ ex hac parte. Si querat an excommunicatio vel alia censura sit imposita contra facientes huiusmodi sponsones in vrbe? Respondetur, non esse impositam, quia in Bulla solum dicitur, vt contrafacientes arbitrio Gubernatoris, & futuri Pontificis puniantur.

Dubium quartum. An sponsones, quæ fieri solent in Vrbe super electione Cardinalium, dubia & incerta, sint prohibita aliquo iure positivo & humano? Respondetur, non esse editam pontificiam Bullam super hoc, quia huiusmodi sponsones non habent ea incommoda, quæ habere possunt sponsones factæ super electione Pontificis. Et notandum est in eiusmodi sponsonibus hanc esse praxim & usum, v. g. Titius mercator deposit 100. nummos aureos & ait, Eos perdam, si Caius in futura proxima promotione Cardinalium creabitur Cardinalis; & deinde Seius ait: Ego perdam hos quatuor, vel quinque nummos aureos, quos depono, si Caius in hac prima electione Cardinalium non fuerit Cardinalis creatus. Si igitur Caius creatur Cardinalis, tunc Titius mercator perdit 100. nummos, quos acquirit Seius: Si vero Caius non creetur Cardinalis, Seius amittit quatuor, vel quinque nummos aureos quos deposuit, & eos acquirit sibi Titius mercator, & saluos recuperat suos centum nummos aureos, quos deposuerat.

Item consuetudo est, vt Seius sponsonem factam cum Titio mercatore vendat alteri, & ille alius item alteri, ita vt transeat ad multos emptores: & quo verisimilior coniectura & spes probabilior est de creatione Caij Cardinalis, eo incipit pluri aestimari semel initio facta sponso inter Seium & Titium mercatorem: & quo magis incipit esse improbabilis spes electionis Caij, eo incipit in pretio deesse sponso facta inter Seium & Titium mercatorem: ita vt in eodem die per singulas horas soleat crescere & decrescere pretium sponsonis. In his igitur sponsonibus sunt duo contractus. Vnus est sponso facta inter

Seium

Seiurum & Titium mercatorem: nam Titius assuevit Caium non futurum Cardinalem; alioqui sponte se amissurum 100. nummos aureos, & Seiur assuevit Caium futurum Cardinalem; alioqui promittit se amissurum quinque nummos aureos, quos periculo exponit, ut lucrificat 100. quos deponit Titius mercator.

Alter contractus est emptio & venditio sponsonis: nam Seiur sponsonem cum Titio factam Sempronio vendit, qua venditione transfert in Sempronium totum ius, quod habet dubium & incertum lucrificandi 100. nummos, quos deposuit Titius mercator. Et uterque contractus ex natura rei licitus est, neque prohibitus aliquo iure positivo humano.

Dubium quintum, An huiusmodi sponsones reddantur illicitæ, eo quod sæpe accidunt, ut alter spondentium sit certus de electione Cardinalis ex testimonio alicuius, qui plurimum valet apud Pontificem, cuius est Cardinalis creator. V. g. Seiur assuevit Caium creandum Cardinalem, id quod audiuit à Sempronio secretario Pontificis, vel cognato, vel eius amico fidelissimo. Respondetur, non ob hoc huiusmodi sponsones reddi illicitas, quia semper manet res dubia, & incerta pendens ex voluntate libera Pontificis, & quæ solet sæpe mutari.

Item quia testimonia humana solem faciant certitudinem humanæ fidei, quæ sæpe fallitur. Si quæras, quid si Seiur ex ipso Pontifice audiuerit creandum esse Cardinalem Caium, & sponsonem facta deceret Caium esse futurum Cardinalem? Respondetur quosdam asserere etiam tunc non esse obligationem restituendi lucrum ex huiusmodi sponsonem factum. Et probant, quia voluntas Pontificis sæpe mutari solet, præsertim in creandis cardinalibus: nam accedit, ut Pontifici modo placeat huius, vel illius Cardinalis creatio, modo displiceat.

Item aliquando accedit, ut Pontifex, apud se statuat Caium Cardinalem creare, & deinde in consensu Cardinalium de Caio eligendo tractans, aliud consensu deliberet. Mibi tamen oppositum videtur verius & tutius. Si quæras, quid sit dicendum de eo, quod passim fieri solet in huiusmodi sponsonibus, V. g. Titius solet adhibere magnam diligentiam, ut certo sciat Caium creandum esse Cardinalem, & postquam certo cognouerit electionem esse futuram, tunc sponsonem facit pecuniæ depositæ, quod Caius Cardinalis creabitur. Respondetur, huiusmodi sponsones non fieri illicitas ex huiusmodi diligentia adhibita, quandoquæ non habetur maior certitudo, quam humana, quæ innititur testimonio hominum, aut aliis probabilibus signis aut coniecturis: quia ista omnia sæpe deficient & fallunt nos. Item quia in huiusmodi sponsonibus, ambo communiter spondentes solent adhibere diligentiam quantam possunt, & quisque fecit, id esse in more positum, ut diligentia fiat, quanta fieri potest.

De quibusdam alijs contractibus in
sponsonum fieri
solutis.

CAPVT XXI.

DVIVIM primum, An sit licitus contractus, qui frequenter fieri solet in Flandria & Francia, V. g. Titius accipit à Caio 100. nummos aureos, ea conditione, ut Titius reddere teneatur ducentos, si post duos annos visa vrbis Roma saluus redierit in patriam, vel si uxorem duxerit, vel si fiat presbyter? Respondetur, huiusmodi contractum esse licitum & iustum, quia in hoc contractu est quædam incertitudo eventus futuri, ob quam uterque, Seiur & Caius ex æquo lucrificare, vel perdere possunt, nam Caius, qui dedit Titio 100. nummos aureos, acquirit tibi 200. si redierit incolumis & saluus in patriam, v. b. Roma visa, aut si presbyter fiat, aut si uxorem ducat: quæ singula sunt dubia & incerta: sin minus, hoc est, si Ti-

tus non redierit incolumis post duos annos, v. b. Roma, idem Caius amittit 100. nummos, quos dederat Titio, & eos sibi Titius acquirit. Vnde non est mutuum in contractu, quia Titius accipiens 100. nummos à Caio non tenetur in omni euentu totidem reddere Caio, sed sicut Caius potest lucrificare 100. v. b. a 100. quæ dedit Titio, sic etiam Titius potest lucrificare 100. quæ acceperat à Caio.

Dubium secundum. Quid sit dicendum de contractu, qui fieri solet in Anglia, V. g. Ego tibi do 100. nummos aureos, ea conditione, ut si post elapsum annum vixero, mihi reddas 100. & 10. nummos aureos, sin moriar intra annum, hæredi meo teneas reddere 55. & reliquos 15. tibi retineas?

Quidem aiunt, hunc contractum esse societatis & illicitum, eo quod in eo apponitur conditio de capitali saluo ex parte, nimirum de 85. saluis. Alij autem in hoc contractu esse mutuum usurarium, eo quod lucrum ex mutuo petatur, nam te obligo, ut post annum vltra 100. mihi reddas, 10. Sed dicendum est.

Primo in hoc contractu non esse mutuum, quia tu non teneris mihi ablo utè restituere tantundem, quantum accepisti à me: nam si intra annum moriar, acquiris tibi 15. ex meis 100. & solum teneris hæredi meo restituere.

Secundo non esse contractum societatis, quia nihil in communè confertur. Item quia non fundatur in aliqua negotiatione, vel officio.

Tertio, huiusmodi contractum esse innominatum, Do vt des; & reduci ad genus fortium, nam ex æquo ego & tu sorti exponimur, & euentu dubio & incerto, & ex æquo possumus lucrificare, vel perdere, nam si intra annum ego morior, ex meis 100. nummis, quos tibi dedi, perdam 15. & tu acquiris, cum nihil antea habueris: si autem vixeris, & tu ex tuo perdes 10. & ego lucrificam: vnde ut tibi lucrificas 15, exponis te periculo perdendi 10 & ego ut lucrificam tantum 10. expono me periculo perdendi 15. ex meo.

Similis huic contractu ponitur alius à Syluestro v. b. *usura. 1. quaest. 30. Angelo usura. 1. num. 42. Rosella usura. 1. num. 39. in fine.*

Dubium tertium, quid sit dicendum de contractu, qui passim fit in Hispania, & Hispanicè vulgo dicitur, pro metodos; qui fit hac ratione, quando suppellectilia pretiosa, vel aliqua alia bona magni pretij vel annui redditus alicuius Principis, vel Beneficij, vel Ecclesie publica auctione venduntur, vel locantur sub hasta voce præconis, ne desint emptores, vel conductores, quorum penuria pretia minuantur plus, quam par est, promitti solet certa quædam pecunia ei, qui pretium auxerit. Dubitatur modo ad quod genus contractus reduci possit iste? Respondent aliqui esse contractum innominatum, nimirum Do vt des, vel Facio, vt des, vel, Do vt facias.

Sed alij melius respondent, huiusmodi contractum reduci ad contractum assicurationis, nam is, qui pretium auget vsque ad eam summam iustam, quam rei dominus cupit, assicurat pretium iustum rei, & pro ea assicuracione accipit certam pecuniæ quantitatem, quam rei dominus promittit. Ex quo sequitur, ut sit ex natura rei licitus, quia lucrum, quod accipitur, est ratione assicuracionis, quia is, qui auget pretium, assicurat dominum rei de iusto pretio rei. Item se exponit periculo, ut si non sit alius, qui pretium augeat, ipsemet teneatur rem emere eo pretio, quod ipse auxit. Item huiusmodi contractus est vtilis, quia tenales solent aliquando penuria emptorum in pretio iusto decrescere, ita vt domini rerum detrimentum patiantur.

tur.

*

* *